

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

PROBLEMS OF STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION OF ZVO STUDENTS WITH SPECIFIC CONDITIONS OF LEARNING

У статті досліджуються сучасні проблеми вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами як один із важливих аспектів у сучасній системі освіти. Досліджено види сучасних освітніх засобів для подання навчального матеріалу в контексті вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання. Проаналізовано основні принципи, на яких базується навчальний процес, під час якого студенти ЗВО зі специфічними умовами навчання вивчають іноземну мову. Досліджено специфіку вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання, до складників якого належать говоріння, аудіювання, читання та письмо. Установлено, що на основі проведених результатів ЮНЕСКО визначено, що в усьому світі головними проблемами та перешкодами дистанційної освіти є соціальна ізоляція, фінансові проблеми, підключення до Інтернету та тривога, яка на сучасному етапі пов'язана з пандемією. Визначено, що, використовуючи у дистанційній освіті формат онлайн-курсу та формат відеоконференції, можна розглядати переваги під час підготовки студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання. Установлено, що застосування онлайн-курсу формує такі переваги: використання освітніх платформ забезпечило час, необхідний для перебудови навчального процесу в сучасній критичній ситуації, незважаючи на те, що курси спочатку створювалися як факультативні, призначені для допомоги студентам у підготовці до контрольного передекзаменаційного тестування; доступність та можливість роботи з електронними ресурсами з будь-якої точки світу; швидка передача інформації; ефективне оцінювання знань. Визначено, що використання відеоконференції формує такі переваги, як: безпосереднє спілкування з викладачем; виправлення помилок за допомогою викладача; активізація взаємодії під час роботи з групою; застосування різних форм навчання. Відображено важливість розвитку комунікативної компетентності студентів у рамках вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами.

Ключові слова: вивчення іноземних мов, дистанційна освіта, студенти, ЗВО зі специфічними умовами.

The paper studies the modern problems (or specifics) of learning foreign languages in the conditions of distance education of students of ZVO (IHE (institution of higher education) with specific learning conditions as one of the important aspects in the modern system of education. The types of modern educational tools for the presentation of educational material in the context of learning foreign languages in terms of distance education of students of IHE with specific learning conditions are studied. The main principles on which the educational process is based, during which students of the of IHE with specific learning conditions study a foreign language are analyzed. The specifics of studying foreign languages in the conditions of distance education of students of IHE with specific learning conditions, the components of which include speaking, listening, reading and writing, are investigated. Based on the results of UNESCO, it has been established that the main problems and obstacles of distance education around the world are social isolation, financial problems, Internet connection and the anxiety that is currently associated with the pandemic. It is determined that using the format of the online course and the format of videoconferencing in distance education, it is possible to consider the advantages in the preparation of freelance students with specific learning conditions. It was found that the use of online courses has such advantages as: the use of educational platforms provided the time needed to restructure the learning process in today's critical situation, despite the fact that the courses were originally designed as optional, designed to help students prepare for pre-examination testing; availability and ability to work with electronic resources from anywhere in the world; fast transfer of information; effective assessment of knowledge. It is determined that the use of videoconferencing creates such advantages as: direct communication with the teacher; error correction with the help of a teacher; intensification of interaction when working with a group; application of various forms of education. The importance of the development of communicative competence of students in the study of foreign languages in the conditions of distance education of students of IHE with specific learning conditions is reflected.

Key words: study of foreign languages, distance education, students, IHE with specific conditions.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.23>

Статівка О.О.,

канд. пед. наук,
завідувач кафедри іноземних мов
факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Останні зміни в суспільстві довели неминучість настання інформаційної ери, що характеризується безпрецедентним, постійно прискореним зростанням представлення даних. Інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною частиною сучасного суспільства. Усе більше даних оцифровується, і близько 90% усієї наявної інфор-

мації зараз зберігається у цифровому форматі в комп'ютерних мережах. Розвиток принципово нових можливостей для отримання інформації у постійно зростаючій кількості нових методів комунікації має значний вплив на освіту.

Одним із завдань сучасної системи мовної освіти є забезпечення відкритого доступу до освіти протягом життя кожній людині з урахуванням її

інтересів, можливостей та потреб. Сьогодні в епоху бурхливого розвитку комп'ютерних технологій та через розповсюдження пандемії COVID-19 використання дистанційної форми навчання для вивчення мови стає все більш популярним. Перехід до комп'ютерної системи навчання у вивченні іноземної мови суттєво підвищить ефективність підготовки фахівців у рамках дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Нині активно збільшується масштаб викладання іноземних мов у закладах вищої освіти, оскільки знання іноземних мов дає можливість фахівцеві отримати вищу кваліфікацію, претендувати на високу заробітну плату. У зв'язку із цим досить актуальним і необхідним у сучасних умовах є огляд існуючих проблем вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематику сучасних проблем вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання досліджує значна кількість науковців: Е. Kokhanovskaya, Е. Smychkova, М. Chai, О. Anyushenkova, О. Yu. Digtyar, N. Fomina, T.V Germanovich., Yu. Zhidyayeva.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на велику кількість оригінальних та змістових праць як зарубіжних і вітчизняних учених із досліджуваної проблематики, слід відзначити, що практично відсутні дослідження, присвячені сучасним проблемам (або специфіці) вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами.

Мета статті. Метою роботи є дослідження сучасних проблем вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати освітні засоби та специфіку вивчення іно-

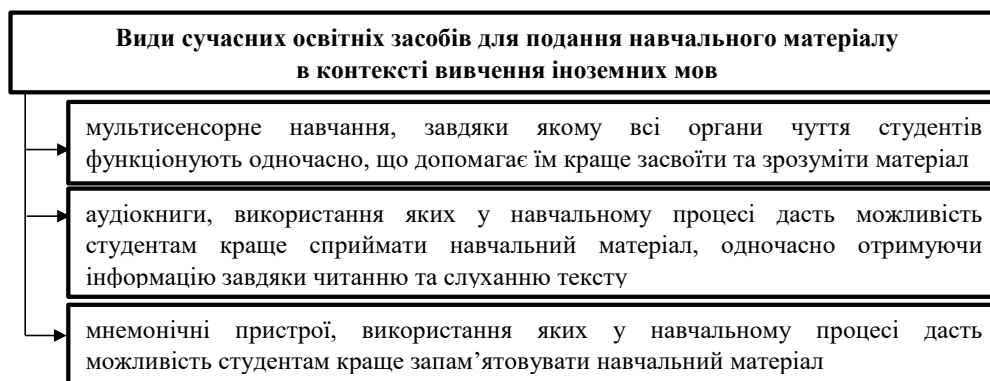
земних мов; установити проблеми та перешкоди для вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти. Під час проведення дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Головними особливостями вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання є опосередкований характер спілкування між викладачем та учнем та пов'язані із цим обмежені можливості їхньої міжособистісної взаємодії. З іншого боку, така форма навчання дає змогу максимізувати самостійну роботу студентів, що особливо важливо з погляду університетської освіти, оскільки майбутній фахівець повинен мати можливість самостійно організовувати свою пізнавальну діяльність [1, с. 10532].

Організація вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти стає викликом для студентів, яким потрібна особлива увага з боку викладачів та окремий підхід до навчання загалом. Використання сучасних засобів спілкування призначене для вирішення супутніх проблем та забезпечення постійного зв'язку між викладачем та студентами. Позитивним аспектом вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти є реальна можливість скористатися величезною кількістю Інтернет-ресурсів, які поліпшать загальні навички спілкування студента [2, с. 58].

Дослідники пропонують використовувати сучасні освітні засоби для подання навчального матеріалу в контексті вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання з метою вдосконалення їхніх навчальних можливостей (рис. 1).

На рис. 2 відображено принципи, на яких базується навчальний процес, під час якого студенти ЗВО зі специфічними умовами навчання вивчають іноземну мову [4, с. 5].

Рис. 1. Види сучасних освітніх засобів для подання навчального матеріалу в контексті вивчення іноземних мов

Джерело: сформовано автором на основі [3, с. 44]

У системі дистанційного навчання викладачі можуть вибрати низку основних способів передачі інформації, використовуючи мультимедійні підручники та засоби, комп'ютери та Інтернет, радіо і телебачення, онлайн-спілкування викладачів та студентів [1, с. 10533]. Запроваджуючи дистанційну освіту студентів ЗВО для вивчення іноземних мов, викладачі можуть використовувати мережеві та кейс-технології, телеконференції для організації спілкування зі студентами та взаємного спілкування студентів, а також електронну пошту, різноманітні чати та електронну дошку оголошень.

До провідних складників викладання іноземних мов у ЗВО належать говоріння, аудіювання, читання та письмо [5, с. 14; 6, с. 300]. Під час дистанційного навчання іноземних мов робота студентів повинна бути організована так, щоб вони самостійно та під керівництвом викладача виконували ці заходи для розвитку всіх навичок мовленнєвої діяльності.

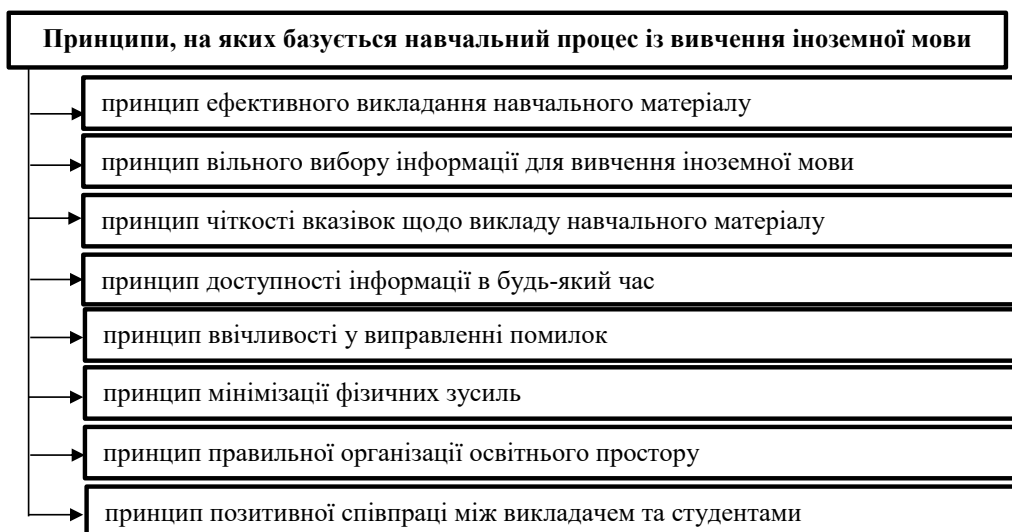
Вивчаючи аудіювання, необхідно використовувати не лише аудіофрагменти, а й відеозаписи, що забезпечують деякі важливі візуальні елементи та сприяють кращому розумінню іноземної мови. Здатність зупинитися і переслуховувати або переглядати матеріал дає змогу студентам обробляти звуки та зображення, краще розуміючи матеріали. Комп'ютерні мультимедійні програми відіграють важливу роль у вивченні аудіювання іноземною мовою в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Основною метою навчального процесу є здобуття навичок читання, тому необхідно розглянути різні варіанти контролю рівня розуміння іноземної мови. Як засіб контролю можна використовувати тестування, запитання, переказ, перекладування

та інші типи завдань. У процесі навчання навичкам читання кожен студент повинен самостійно читати та практикувати даний вид діяльності. Якщо метою дистанційної освіти є вивчення правил читання, навчальний процес повинен включати правила читання букв і складів, вправи на застосування цих правил для читання окремих слів та речень. Сьогодні існує низка програм, здатних визначити правильність вимови. У дистанційному навчанні навички говоріння та письма викладаються через спілкування студентів між собою та з викладачем [6, с. 300].

Реалізація навичок письма здійснюється через електронну пошту, чати, синхронні або асинхронні комунікації. Навчання мовленнєвим навичкам під час дистанційного навчання можливе лише за допомогою телеконференцій. Під час спілкування студенти використовують усі види навичок: читання та письмо (студенти спілкуються письмово), навички аудіювання та мовлення (студенти спілкуються іноземною мовою).

Вивчення словникового запасу здійснюється за допомогою електронних підручників та додатків із розробленими вправами та завданнями для контролю та самоконтролю, а викладач контролює всі дані процеси [7, с. 181]. Викладаючи граматику, студентам слід забезпечити доступ до різних електронних словників, підручників, довідників із граматики. Обговорюючи граматичні явища, можна використовувати всі засоби для спілкування студентів та викладачів. Навчання фонетики здійснюється в кілька етапів: перший етап є теоретичним, коли студенти отримують коротку теоретичну інформацію про фонетику мови, що вивчається; на практичному етапі практикуються вимова, інтонація, швидкість мовлення. За сучасних умов роз-

Рис. 2. Види сучасних освітніх засобів для подання навчального матеріалу в контексті вивчення іноземних мов

Джерело: сформовано автором на основі [4, с. 5]

Рис. 3. Формати дистанційної освіти

Джерело: сформовано автором на основі [10]

роблено технології, що дають змогу навчатися фонетики в період дистанційної освіти, однак найбільш плідне викладання практичної фонетики здійснюється в процесі безпосереднього спілкування студента з викладачем, що створює зворотний зв'язок, який дає змогу викладачеві почути вимову студента та відкоригувати її, якщо це необхідно [8, с. 36].

Згідно з проведеними дослідженнями ЮНЕСКО, встановлено, що у всьому світі головними проблемами та перешкодами дистанційної освіти є соціальна ізоляція, фінансові проблеми, підключення до Інтернету та тривога, яка на сучасному етапі пов'язана з пандемією.

В Ibero America перелік проблем є дещо іншими, оскільки кафедри ЮНЕСКО надають пріоритет підключенню до Інтернету, фінансовим питанням та труднощам із веденням регулярного розкладу, який може бути пов'язаний із формами викладання та навчання в навчальних закладах, які не стимулюють саморегульоване навчання [9].

Використовуючи у дистанційній освіті формат онлайн-курсу та формат відеоконференції, можна розглядати переваги під час підготовки студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання (рис. 3). Таким чином, дистанційна освіта стає необхідним інструментом у всьому світі, оскільки розширює можливості як викладача, так і студента у віртуальному освітньому просторі, що особливо важливо в контексті стрімкого розвитку технічного прогресу,

коли з'являється все більше електронних ресурсів та їхніх продуктів [10].

Висновки. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання – це складний процес, який вимагає постійного оновлення та дослідження. Забезпечення відповідного функціонування галузі освіти розглядається як одне з пріоритетних державних завдань, як важливий структурний елемент забезпечення ринку праці професійними фахівцями відповідних галузей.

Сьогодні абсолютно очевидно: щоб досягти результативного навчального процесу, навчальні заклади повинні поєднувати переваги змішаних типів освіти, що може допомогти досягти оптимального балансу між традиційною та дистанційною освітою. Потрібно поліпшити платформи дистанційної освіти, які можуть бути єдиним доступним способом навчання та викладання, що може забезпечити безперервність навчання під час неочікуваних подій, таких як спалах COVID-19.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальної системи шляхом застосування сучасних методів вивчення іноземних мов в умовах дистанційної освіти студентів ЗВО зі специфічними умовами навчання, що дасть змогу поліпшити поточну якість вищої освіти під час формування майбутніх фахівців.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Digtyar O., Fomina N., Anyushenkova O., Esina L., Zakirova E. (2019). The problems of distance learning education while teaching foreign languages at the non-linguistic higher school. 2019. P. 10531–10535. URL: 10.21125/edulearn.2019.2658.
2. Shevtsova P., Kozubai I. Distance foreign language learning during the pandemic as a challenge for the education system. *Матеріали конференції Молодіжної наукової ліги*. 2020. С. 57–59. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/article/view/2532>.
3. Pokrivcakova S. Teaching foreign languages to learners with special educational needs in Slovakia. Teaching Foreign Languages to Learners with Special Educational Needs: e-textbook for foreign language teachers. Nitra: Constantine the Philosopher University, 2015. 128 p. URL: DOI:10.17846/SEN.2015.7-28.
4. Features of learning foreign languages at school under the conditions of inclusive education / C.V. Valentyna et al. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 2020. № 13(32). P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.20952/revtee.v13i32.14964>.
5. Anyushenkova O.N. Language learning technologies (LLTS) available for teachers of English. *World of pedagogy and psychology*. 2018. № 6(23). P. 13–21.
6. Anyushenkova O.N. Developing English reading, writing, grammar and integrated skills through using language learning technologies. Fundamental and applied scientific research: current issues, achievements and innovations. *Collection of articles of the VI International Scientific Practical Conference*. 2017. P. 299–302.
7. Digtyar O.Yu. Psychophysiological aspect of teaching foreign language vocabulary in professional-oriented teaching of students in high school. *Philological sciences. Questions of theory and practice*. 2016. № 10–2. P. 180–182.
8. Zhidyayeva Yu.V., Germanovich T.V. Audiovisual method in teaching vocational-oriented communication in a foreign language in the system of distance education in a construction university. *Science yesterday, today, tomorrow: LII International Scientific and Practical Conference*. Novosibirsk : Siberian Academy of Sciences. 2017. № 13(47). P. 33–43.
9. UNESCO Institute for Statistics. Government expenditure per student, tertiary (% of GDP per capita). 2020. URL: <http://uis.unesco.org/en/topic/education-finance/>.
10. Kokhanovskaya E., Smychkova E., Chai M. Online learning as a result of globalization during the pandemic Covid-19. *SHS Web of Conferences*. 2020. № 92. URL: [10.1051/shsconf/20219201020](https://doi.org/10.1051/shsconf/20219201020).